

Шепель Ангеліна Віталіївна
студентка 2 курсу, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Науковий керівник:
Максимчук Наталія Станіславівна,
викладач кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Найважливішим завданням сучасної початкової освіти є формування та розвиток пізнавальних потреб учнів, мотивації пізнання й дослідження, навичок учіння й навчально-пізнавальної діяльності. А однією з головних цілей вчителя початкової школи є заохочення молодших школярів до навчання, пробудження в них інтересу до пізнання нового. Педагогічна творчість учителя повинна бути спрямована на розробку цікавих нестандартних форм навчання, що дозволять повернути інтерес учнів до вивчення природничої освітньої галузі.

Дослідженням питань нетрадиційних форм навчання в школі займалися такі науковці як В. Авер'янова, С. Антипова, І. Атанайчук, Т. Байбара, Г. Борецька, Н. Борисова, В. Бутрім, Н. Волкова, Л. Варзацька, М. Вашуленко, Н. Гордуз, Т. Гусак, Т. Демиденко, Л. Доренська, О. Кузьменко, Г. Лисенко, Л. Лухтай, І. Максименко, І. Малафійк, К. Малишева, О. Митник, Т. Михальченко, І. Мушак, Л. Нос, В. Паламарчук, Е. Печерська, І. Підласий, Д. Рум'янцева, О. Савченко, В. Сазонова, Г. Тарасенко, Н. Токар, М. Хома, Н. Христич, О. Чернишова, І. Чорна, В. Шпак та ін.

За визначенням Т. Чумаченко, нестандартні уроки – це «один із способів активізації розумової діяльності учнів на уроці і поза ним, можливість зацікавити учня предметом, шанс уникнути стресів в учнів при контролі їх знань, умінь і навичок. Нестандартні уроки допомагають учневі, опинившись в нестандартній ситуації, проявити себе з кращої сторони, спонукають до активної творчої діяльності» [1, с. 149].

Н. Білоусова, І. Ходосенко, О. Долгоруку наголошують, що «для розвитку пізнавальних інтересів великі можливості мають нестандартні уроки, які спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, бо вони глибоко зачіпають емоційно-мотиваційну сферу, формують дух змагальності, збуджують творчі сили, розвивають творче мислення, формують мотивацію навчально-пізнавальної діяльності» [2, с. 165].

На думку І. Ліпчанської, «завдяки проведенню нестандартних уроків учитель початкових класів підвищує професійний фах, удосконалює свою майстерність як методист, набуває психолого-педагогічного досвіду. Педагог

під час таких уроків має змогу: урізноманітнити методи й форми роботи з учнями; змінювати навчальне середовище; збільшувати інтерес учнів до навчального матеріалу; підвищувати якість засвоєння навчального матеріалу; відійти від критеріїв традиційного викладання; враховувати специфіку додаткового, непрограмового, матеріалу; створювати умови для розкриття творчого потенціалу учнів; враховувати індивідуальні особливості учнів; диференціювати завдання; виробляти в учнів навички самостійної роботи з додатковою літературою, таблицями, опорними схемами; формувати міжпредметну компетентність; активізувати пізнавальну діяльність учнів; створювати творчу атмосферу в колективі» [3].

Нетрадиційні уроки – це засіб активізації пізнавальної діяльності молодших школярів. Більшість з них спрямовані на розвиток творчого потенціалу, самостійності і творчої самореалізації учнів.

Такі уроки «розширюють можливості вчителя, зближують дітей, розвивають їх пізнавальний інтерес, залучають учнів до активної роботи і вдосконалюють навчальний процес. На нетрадиційному уроці вчитель пропонує учням щось нове, несподіване, цікаве», зауважує О. Кондратюк [4].

Л. Дубровська, О. Самойленко, В. Дубровський звертають увагу на такі ознаки нетрадиційного уроку:

- урок несе елементи нового, змінюються зовнішні рамки, місце проведення;
- використовується позапрограмовий матеріал, організовується колективна діяльність у поєднанні з індивідуальною;
- емоційний підйом учнів через оформлення кабінету, дошки, використання музики, відео;
- організація і виконання творчих завдань;
- обов'язковий самоаналіз в період підготовки до уроку, на уроці і після його проведення [5, с. 47-48].

Важливим є аналіз основних підходів до класифікації нестандартних уроків у початковій школі. Найпоширенішими видами нестандартних уроків є: «бінарні уроки; віршовані (римовані) уроки; інтегровані (міжпредметні) уроки; уроки-дискусії – урок-діалог, урок-диспут, урок-засідання, урок-круглий стіл, урок-практикум, урок-семінар, урок-суд, урок-телеміст; уроки-дослідження – урок-знайомство, урок-панорама ідей, урок-пошук, урок-самопізнання, урок «Що? Де? Коли?»; уроки-звіти – урок-аукціон, урок-залік, урок-захист, урок-інтерв'ю, урок-екзамен, урок-композиція, урок-концерт; уроки-змагання – урок-вікторина, урок-КВК, урок-конкурс, урок-мозкова атака, урок-турнір; уроки-мандрівки – урок-екскурсія, урок-марафон, урок-подорожування; уроки-сюжетні замальовки – урок-казка, урок-ранок, урок-спектакль», наголошує І. Ліпчанська [3].

Використання нестандартних уроків природничої освітньої галузі у початковій школі сприяє:

- підвищенню загальної обізнаності та освіченості молодших школярів про світ живої і неживої природи;
- поглибленню знань з природничої освітньої галузі;

- розширенню кругозору учнів про природне довкілля;
- перевірці знань учнів початкових класів в ігровій та захопливій формі;
- зняттю втомленості учнів під час уроків;
- активному розвитку пізнавальних процесів у молодших школярів.

Погоджуємось із Л. Дубровською, О. Самойленко, В. Дубровським, що «нетрадиційні форми проведення уроків дають можливість не тільки підвищити інтерес учнів до предмета, що вивчається, а й розвивати їх творчу самостійність, навчати роботи з різними джерелами інформації» [5, с. 48].

Нестандартний урок – це заняття, що відходить від традиційної структури уроку та використовує оригінальні, творчі методи для залучення учнів і підвищення їхньої мотивації до навчання. Такий урок має інший формат, атмосферу або підхід, ніж звичайне заняття і мета такого уроку – зробити процес навчання більш цікавим, емоційно насиченим і практично значущим для учнів початкових класів.

Отже, використання нестандартних уроків під час вивчення природничої освітньої галузі в початковій школі позитивно впливає на результативність процесу навчання, розвиток пізнавальних інтересів та формування у молодших школярів природничої та екологічної компетентностей.

Таким чином, для розвитку пізнавального інтересу молодших школярів доцільно використовувати нестандартні форми проведення уроків природничої освітньої галузі, організовані в певну систему, які дають можливість виявляти ініціативу й самостійність, розвивають творчу активність, виховують дух колективності, позитивно впливають на загальний розумовий розвиток, формують пізнавальні інтереси здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чумаченко Т. І. Підвищення пізнавальної активності учнів з використанням нестандартних форм проведення уроків математики. *Педагогічні науки*. Вип. 2. 2017. С. 144-149.
2. Білоусова Н. В., Ходосенко І. В., Долгоруку О. П. Розвиток пізнавальних інтересів молодших школярів на уроках природознавства засобами нестандартних уроків. *Психолого-педагогічні науки*. 2017. № 3. С. 163-166.
3. Ліпчанська І. Урок-нестандарт – це азарт! Але він того варт! URL : <https://ezavuch.expertus.com.ua/609274> (дата звернення: 17.04. 2024).
4. Нестандартні уроки в початковій школі / упоряд. О. Кондратюк. Київ, 2005. 128 с.
5. Дубровська Л. О., Самойленко О.В., Дубровський В.Л. Педагогічні особливості використання нетрадиційних уроків у початковій школі. *Психолого-педагогічні науки*. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. 2019. № 4. С. 45-50.